

Mieczysław Ptaśnik

Drugi Międzynarodowy Kongres Konserwatorski w Wenecji

Ochrona Zabytków 17/4 (67), 48-49

1964

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DRUGI MIĘDZYNARODOWY KONGRES KONSERWATORSKI W WENECJI

Drugi Międzynarodowy Kongres Architektów i Techników Zabytków, który odbył się w Wenecji w dniach od 25 do 31 maja 1964 r., był poważnym wydarzeniem naukowym i organizacyjnym w dziedzinie ochrony zabytków. Kongres był w pewnym sensie kontynuacją I Kongresu, który odbył się w Paryżu w 1957 r. Inicjatorem Kongresu była Dyrekcja Naczelna Starożytności i Sztuk Pięknych w Ministerstwie Szkolnictwa Włoskiego, a protektorat nad nim objął prezydent Włoch, prof. A. Segni. W skład Komitetu Honorowego weszli przedstawiciele najwyższych włoskich władz państwowych, świata naukowego, UNESCO i innych organizacji międzynarodowych.

Na czele Komitetu organizacyjnego Kongresu stał prof. Pietro Gazzola jako Sekretarz Generalny, w którego rękach spoczywały wszystkie prace przygotowawcze, jak też faktyczne kierownictwo organizacyjne Kongresu w czasie jego trwania.

Udział w Kongresie zgłosili przedstawiciele 62 krajów w liczbie ponad 600 osób.

Obrady odbywały się na wyspie San Giorgio w Fundacji Giorgio Cini.

Prace Kongresu toczyły się w pięciu sekcjach:

- 1) Teorii ochrony i konserwacji zabytków i jej zastosowania; główny referent: Raymond Le Maire (Belgia), przewodniczący: C. Flores Marini (Meksyk).
- 2) Podstawowych problemów badawczych, badań i konserwacji zabytków; przewodniczący: A. Chouvel (Francja).
Sekcja ta została podzielona na 4 podsekcje zajmujące się problemami:
 - a) konserwacji obiektów archeologicznych (referent: Pietro Romanelli — Włochy);
 - b) zastosowania najnowszych odkryć naukowych i technicznych w konserwacji obiektów archeologicznych (referent: Pietro Romanelli — Włochy);
 - c) zastosowania najnowszych odkryć naukowych i technicznych w konserwacji struktur i materiałów zabytkowych (referent: Pasquale Rotonde — Włochy);
 - d) powiązania zabytków ze współczesnym życiem, w którym powinny odgrywać czynną rolę (referent: Carlo Cesche — Włochy).
- 3) Trzecia sekcja zajmowała się problemami prawnymi i administracyjnymi ochrony zabytków; przewodniczący: Mustafa Amer (ZRA), referent: F. Sorlin (Francja).
- 4) Czwarta sekcja omawiała zagadnienia dotyczące historii sztuki i cywilizacji związane z badaniami oraz konserwacją zabytków; przewodniczący: Stanisław Lorentz (Polska), referent: S. Szym-Popper (Francja).
- 5) Piąta sekcja obradowała nad środkami zabezpieczającymi spuściznę zabytkową podczas prowadzenia wielkich prac użyteczności publicznej; przewodniczący: B. B. Lal (India), referent: F. Iniques-Almech (Hiszpania).

Polska reprezentowana była na Kongresie przez prof. dr Piotra Biegańskiego, prof. dr Stanisława Lorentza, mgr. Mieczysława Ptaśnika — dyrektora Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków oraz prof. dr Jana Zachwatowicza. Ponadto w Kongresie udział wzięli: doc. dr Alfred Majewski — pełniący funkcję komisarza wystawy obrazującej osiągnięcia Polski w dziedzinie konserwacji zabytków, mgr inż. arch. Kazimiera Ciembrowicz, przebywająca na stypendium włoskim, która uczestniczyła w pracach Sekretariatu Kongresu, oraz mgr Bohdan Rymaszewski — konserwator zabytków m. Torunia.

Z okazji Kongresu w salach pałacu Grasii została otwarta Międzynarodowa Wystawa Konserwacji Zabytków, dająca przegląd dotychczasowych osiągnięć konserwatorskich. Polska ekspozycja, wykonana przez Kierownictwo Zamku Królewskiego na Wawelu przy współudziale całej służby konserwatorskiej, spotkała się z najwyższym uznaniem i zainteresowaniem.

Podczas obrad Polska była niejednokrotnie wymieniana jako kraj, w którym w prawidłowy sposób rozwiązuje się problemy konserwatorskie. Podkreślono osiągnięcia Polski w dziedzinie odbudowy zabytków po zniszczeniach wojennych oraz organizację służby konserwatorskiej i ustawodawstwa. Wpływ na tę niezwykle przychylną dla Polski atmosferę miała nie tylko wystawa, ale przede wszystkim bardzo aktywna działalność prof. Stanisława Lorentza oraz udział w obradach sekcji prof. Jana Zachwatowicza i prof. Piotra Biegańskiego. Delegaci polscy wygłosili ponadto następujące referaty:

Ochrona ośrodków historycznych wobec wymogów nowoczesnej urbanistyki (prof. dr Piotr Biegański),

Użytkowanie budowli zabytkowych w Polsce (prof. dr Stanisław Lorentz),
Adaptacja zespołu zabytkowego Torunia do potrzeb współczesnych (mgr Bohdan Rymaszewski) i

Nowe aspekty teorii konserwacji zabytków (prof. dr Jan Zachwatowicz).

Obrady Kongresu zamknęło posiedzenie plenarne, na którym podjęto rezolucję w sprawie utworzenia Międzynarodowej Rady Zabytków i Założeń Zabytkowych (Conseil International des Monuments et des Sites — ICOMOS) oraz powołano Komitet Organizacyjny i Biuro Wykonawcze. W skład Biura wszedł prof. dr Stanisław Lorentz jako przedstawiciel UNESCO. Poważnym osiągnięciem było również uchwalenie nowej Karty Konserwatorskiej, której tekst w przekładzie polskim zamieszczamy poniżej.

Reasumując należy stwierdzić, że Międzynarodowy Kongres w Wenecji przyczynił się do wymiany doświadczeń i poglądów, dał pewne nowe ustalenia teoretyczne oraz podjął wstępne kroki organizacyjne w kierunku utworzenia nowej organizacji międzynarodowej. O pozycji Polski na Kongresie świadczy fakt, że dość powszechna była opinia, iż przyszedł Kongres mógłby odbyć się w Polsce.

Mieczysław Ptaśnik

MIĘDZYNARODOWA KARTA OCHRONY I KONSERWACJI ZABYTKÓW

Brzemienne duchową spuścizną przeszłości, zabytkowe dzieła narodów pozostają w życiu współczesnym żywym świadectwem ich wiekowych tradycji. Ludzkość, z każdym dniem bardziej świadoma jednolitego charakteru wartości ogólnoludzkich, uważa je za dziedzictwo wspólne i uznaje swą solidarną odpowiedzialność za ich zachowanie wobec przyszłych pokoleń. Poczyna się ona do przekazania im tychże wartości w całym bogactwie ich autentyzmu.

Jest zatem rzeczą istotną, ażeby zasady, jakimi ma się kierować ochrona i konserwacja zabytków zostały wyłonione wspólnie i sformułowane w płaszczyźnie międzynarodowej, przy całkowitym pozostawieniu każdemu narodowi troski o zapewnienie ich zastosowania w ramach swej własnej kultury i rodzimych tradycji.

Nadając pierwszy kształt tym podstawowym zasadom, Karta Ateńska z 1931 r. przyczyniła się do rozwoju szerokiego ruchu międzynarodowego, który przejawiał się zwłaszcza w dokumentach poszczególnych narodów, w działalności UNESCO oraz ICOM'u i w utworzeniu przez ten ostatni Międzynarodowego Ośrodka Badań nad ochroną i konserwacją dóbr kulturalnych. Wyczulenie i zmysł krytyczny zwróciły się ku zagadnieniom coraz bardziej złożonym i zróżnicowanym, wydaje się przeto, iż nadeszła pora, ażeby przebadać zasady tejszej Karty w celu ich pogłębienia i poszerzenia ich zasięgu przez nowy dokument.

W wyniku powyższego Drugi Międzynarodowy Kongres Architektów i Techników Zabytków, zgromadzony w Wenecji w dniach od 25 do 31 maja 1964 r., przyjął tekst następujący:

DEFINICJE:

Art. 1. Pojęcie zabytku obejmuje zarówno oderwany twór architektoniczny, jak też założenia miejskie lub wiejskie, będące świadectwem poszczególnych cywilizacji, znamiennej ewolucji bądź wydarzenia historycznego. Rozciąga się ono nie tylko na wielkie dzieła, ale również na skromne obiekty, które z upływem czasu nabrały znaczenia kulturalnego.

Art. 2. Ochrona i konserwacja zabytków stanowią dyscyplinę, która odwołuje się do wszystkich dziedzin nauki i techniki, mogących przyczynić się do badania i zachowania dziedzictwa zabytkowego.

CEL:

Art. 3. Ochrona i konserwacja zabytków zmierzają do zachowania zarówno wszelkiego dzieła sztuki, jak też świadectwa historii.

OCHRONA:

Art. 4. Ochrona zabytków nakłada przede wszystkim obowiązek ciągłości ich należytego utrzymania.

Art. 5. Ochronie zabytków zawsze sprzyja ich użytkowanie na cele użyteczne społecznie; użytkowanie takie jest zatem pożądane, nie może wszakże pociągać za sobą zmian układu bądź wystroju budowli. Są to granice, w jakich należy podejmować i można dopuszczać przystosowanie, wymagane przez ewolucję zwyczajów i obyczajów.

Art. 6. Ochrona zabytku zakłada ochronę otoczenia w jego skali. Jeśli otoczenie dawne przetrwało, będzie ono podlegać ochronie i wszelka nowa budowa, wszelka rozbiórka i wszelka przeróbka, która mogłaby zmienić stosunki brył i barw, zostanie zakazana.